

การเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชน
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และ
พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๖

ภายหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกาศในราชกิจจานุเบกษามีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนในกระบวนการนิติบัญญัติ คือ การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ตามมาตรา ๑๓๓ (๓) การเข้าชื่อเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามมาตรา ๒๕๖ และยังมีบทบัญญัติในหมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา ๗๗ ที่บัญญัติให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตรากฎหมายด้วยการร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอข้อเสนอนะต่อประเด็นการรับฟังความคิดเห็น หลักการของร่างพระราชบัญญัติ หรือต่อตัวร่างพระราชบัญญัติก่อนเข้าสู่กระบวนการตราพระราชบัญญัติอีกด้วย

ในส่วนของวิธีการการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การตรวจสอบ การประกาศและการร้องคัดค้านนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ซึ่งในปัจจุบันมีพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๖ แม้พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นพระราชบัญญัติที่ออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งยังมีผลใช้บังคับอยู่ แต่ในส่วนบทบัญญัติใดที่มีความขัดหรือแย้งหรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบทบัญญัตินั้นก็ไม่อาจใช้บังคับได้ ทั้งนี้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันมีหลักการอันสำคัญประการหนึ่ง คือ การรองรับสิทธิของประชาชนแม้ในเรื่องนั้นยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายมารองรับ แต่ประชาชนสามารถใช้สิทธินั้นได้ทันทีเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีผลใช้บังคับโดยถือว่าการมีสิทธิและเสรีภาพเป็นหลัก การจำกัดสิทธิและเสรีภาพเป็นข้อยกเว้น¹

ดังนั้นวิธีการการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การตรวจสอบ การประกาศและการร้องคัดค้านตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๖ ตามวิธีการและขั้นตอนที่จะกล่าวโดยละเอียดต่อไป

ขั้นตอนปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

ขั้นตอนที่ ๑ การริเริ่มเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ขั้นตอนแรกนั้นเมื่อคณะบุคคลใดมีจำนวนไม่น้อยกว่า ๒๐ คน ซึ่งตามกฎหมายจะเรียกคณะบุคคลนี้ว่า “ผู้ริเริ่ม” โดยผู้ริเริ่มจะต้องเป็นบุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๙๕² และไม่เป็นบุคคลที่มี

¹ คำปรารภ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔/ตอนที่ ๔๐ ก/หน้า ๒/๖ เมษายน ๒๕๖๐

² มาตรา ๙๕ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(๑) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีในวันเลือกตั้ง

(๓) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง หรือมีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักร จะขอลงทะเบียนเพื่อออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนอกเขตเลือกตั้ง ณ สถานที่ และตามวันเวลา วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ได้

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยมิได้แจ้งเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาจถูกจำกัดสิทธิบางประการตามที่กฎหมายบัญญัติ

ลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๙๖³ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีความประสงค์จะให้รัฐสภามีการตราออกกฎหมายในเรื่องใดให้ยื่นความประสงค์ต่อประธานรัฐสภา⁴ โดยต้องจัดทำร่างพระราชบัญญัติที่จะเสนอให้รัฐสภาพิจารณาพร้อมด้วย ซึ่งจัดทำในรูปแบบการเสนอกฎหมาย คือ ต้องมีหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติที่กำหนดโดยชัดเจน แบ่งเป็นมาตราที่ชัดเจนเพียงพอที่จะเข้าใจได้ว่ามีความประสงค์จะตรากฎหมายในเรื่องใด มีบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบการเสนอ และร่างพระราชบัญญัติที่ประชาชนจะเข้าชื่อเสนอให้รัฐสภาพิจารณาได้นั้นต้องมีหลักการเกี่ยวกับเรื่องที่บัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หรือหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในส่วนของการจัดทำร่างพระราชบัญญัตินั้นผู้ริเริ่มสามารถร้องขอให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย หรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือในการจัดทำร่างกฎหมายแก่ประชาชนยกร่างพระราชบัญญัติให้ก่อนที่จะแจ้งความประสงค์ในการจัดให้มีการเข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภาได้ และอาจขอรับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองตามกฎหมายว่าด้วยสภาพัฒนาการเมืองได้

หลังจากเสร็จขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้น ให้ผู้ริเริ่มการเสนอกฎหมายยื่นเรื่องเสนอต่อประธานรัฐสภาในวันและเวลาราชการพร้อมด้วยเอกสารดังต่อไปนี้

(๑) ร่างพระราชบัญญัติ พร้อมทั้งบันทึกหลักการและเหตุผลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ⁵

(๒) รายชื่อของผู้ริเริ่มจำนวนไม่น้อยกว่า ๒๐ คน พร้อมด้วยสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุ หรือบัตรหรือหลักฐานอื่นใดของทางราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่มีรูปถ่ายซึ่งสามารถแสดงตนได้และมีหมายเลขประจำตัวประชาชน

ขั้นตอนที่ ๒ การตรวจสอบหลักการและเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

ประธานรัฐสภาจะตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติที่ผู้ริเริ่มเสนอมานั้นมีหลักการและเนื้อหาเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยหรือหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ของรัฐธรรมนูญหรือไม่ ในการพิจารณาประธานรัฐสภาจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับการเสนอกฎหมาย สำหรับผลการพิจารณาของประธานรัฐสภาหากพระราชบัญญัติที่เสนอมานั้นหลักการ

³ มาตรา ๙๖ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

(๑) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(๒) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่

(๓) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

(๔) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

⁴ การเข้าชื่อเสนอกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติให้เสนอต่อประธานรัฐสภา แต่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้การเสนอกฎหมายทั้งของคณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน ซึ่งก็คือการเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร แต่ในบทความนี้เป็นการอธิบายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๖ ที่ตราขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงยังคงใช้คำว่าประธานรัฐสภาในบทความนี้

⁵ ตามมาตรา ๖ (๑) ประกอบมาตรา ๘ ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๖ บัญญัติให้การเสนอร่างพระราชบัญญัติต้องมีตัวร่างพระราชบัญญัติ บันทึกหลักการ บันทึกเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญด้วย ซึ่งเป็นการออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่บัญญัติหลักการของการเสนอกฎหมายไว้ในมาตรา ๑๔๒ วรรคห้า ว่าในการเสนอร่างพระราชบัญญัติต้องมีบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติเสนอมาร่วมกับร่างพระราชบัญญัติด้วย แต่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันไม่มีบทบัญญัติในเรื่องนี้แล้ว ดังนั้นข้อความตามมาตรา ๘ วรรคสอง (๓) จึงมีความขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๕ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

และเนื้อหาไม่เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๓ หรือหมวด ๕ ของรัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภาแจ้งให้ผู้ริเริ่มทราบเป็นหนังสือพร้อมทั้งส่งเรื่องคืน แต่ถ้าร่างพระราชบัญญัติมีหลักการและเนื้อหาเป็นไปตามหมวด ๓ หรือหมวด ๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยก็ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

ทั้งนี้ หากผู้ริเริ่มมีความประสงค์จะแก้ไขร่างพระราชบัญญัติที่เสนอไปแล้วก็สามารถทำได้ แต่ต้องแจ้งเป็นหนังสือต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยร่างพระราชบัญญัติและบันทึกประกอบที่แก้ไขใหม่เสนอประธานรัฐสภาเพื่อพิจารณา ทั้งนี้ ต้องกระทำก่อนที่จะเริ่มชักชวนให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงลายมือชื่อร่วมเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ขั้นตอนที่ ๓ การชักชวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งร่วมลงลายมือชื่อเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติ

เมื่อประธานรัฐสภาได้ตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอนั้นมีหลักการและเนื้อหาเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยหรือหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐของรัฐธรรมนูญแล้ว ประธานรัฐสภาจะสำเนาร่างพระราชบัญญัตินั้นให้ผู้ริเริ่มเพื่อนำไปดำเนินการชักชวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงลายมือชื่อเพื่อร่วมเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อประธานรัฐสภา ทั้งนี้ ประชาชนผู้ที่จะร่วมลงลายมือชื่อในการเสนอกฎหมายนั้น จะต้องเป็นบุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งมีคุณสมบัติตามมาตรา ๙๕^๖ และไม่เป็นบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๙๖^๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงถือเป็นบุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่จะมีสิทธิเป็นผู้ริเริ่มเสนอกฎหมายได้โดยในเอกสารการลงลายมือชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกแผ่นจะต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ลงลายมือชื่อดังนี้

- (๑) ชื่อตัวและชื่อสกุล
- (๒) หมายเลขประจำตัวประชาชน
- (๓) มีข้อความปรากฏเพื่อให้ทราบว่า เป็นการลงลายมือชื่อเพื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติใด และ
- (๔) สามารถตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติได้ทีใด

ขั้นตอนที่ ๔ การยื่นคำร้องขอเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อประธานรัฐสภา

เมื่อผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ คนแล้ว ให้ยื่นคำร้องขอเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อประธานรัฐสภาพร้อมทั้งเอกสารดังต่อไปนี้

- (๑) สำเนาร่างพระราชบัญญัติที่จะเสนอให้รัฐสภาพิจารณา พร้อมทั้งบันทึกหลักการแห่งพระราชบัญญัติ บันทึกเหตุผลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ
- (๒) เอกสารการลงลายมือชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ คน พร้อมด้วยสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุ หรือบัตรหรือหลักฐานอื่นใดของทางราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่มีรูปถ่ายสามารถแสดงตนได้และมีหมายเลขประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ร่วมกันเข้าชื่อเสนอกฎหมาย
- (๓) บัญชีรายชื่อผู้แทนของผู้เข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติจำนวนไม่เกิน ๖๐ คน ตามที่ผู้ริเริ่มกำหนด

^๖ อ้างแล้ว

^๗ อ้างแล้ว

สำหรับรายชื่อของผู้แทนของผู้เข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นมิเพื่อไว้ในตอนที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาที่จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้แทนในการชี้แจงร่างพระราชบัญญัติและเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้น

ขั้นตอนที่ ๕ การตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของเอกสารการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

เมื่อประธานรัฐสภาได้รับเรื่องการเข้าชื่อเสนอกฎหมายแล้ว ประธานรัฐสภาจะดำเนินการจัดให้มีการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของเอกสารการเข้าชื่อเสนอกฎหมายให้แล้วเสร็จภายใน ๔๕ วัน ถ้าเห็นว่าถูกต้องครบถ้วนแล้ว ประธานรัฐสภาจะจัดให้มีการประกาศรายชื่อของผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายต่อไป

ในกรณีที่ประธานรัฐสภาตรวจสอบแล้วเห็นว่า มีลายมือชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือมีเอกสารไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนทำให้จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอกฎหมายมีจำนวนไม่ถึง ๑๐,๐๐๐ คน ให้ประธานรัฐสภาแจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ริเริ่มเพื่อให้ดำเนินการจัดให้มีการเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติเพิ่มเติมให้ครบ ๑๐,๐๐๐ คน ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากประธานรัฐสภา หากผู้ริเริ่มมิได้ดำเนินการภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้ประธานรัฐสภาสั่งจำหน่ายเรื่องและคืนเรื่องและเอกสารที่เกี่ยวข้องให้แก่ผู้ริเริ่มต่อไป

ขั้นตอนที่ ๖ การประกาศรายชื่อผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายและการคัดค้าน

เมื่อประธานรัฐสภาจัดให้มีการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของเอกสารการเข้าชื่อเสนอกฎหมายเสร็จภายใน ๔๕ วันแล้ว ถ้าเห็นว่าถูกต้องครบถ้วนแล้วคือจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ รายชื่อ ประธานรัฐสภาจะจัดให้มีการประกาศรายชื่อของผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายในช่องทางต่าง ๆ ดังนี้

๑. ประกาศรายชื่อทางสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

www.parliament.go.th

๒. จัดทำบัญชีรายชื่อเพื่อให้ประชาชนได้ตรวจสอบ ณ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และ

๓. มีหนังสือแจ้งไปยังผู้มีรายชื่อเป็นผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมาย

เหตุผลของการที่ให้มีการประกาศรายชื่อผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายเพื่อให้ผู้ที่มีรายชื่อเป็นผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายแต่ไม่ได้ร่วมเข้าชื่อด้วย ได้ใช้สิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อประธานรัฐสภาหรือบุคคลที่ประธานรัฐสภาแต่งตั้งเพื่อให้ชี้ตมารายชื่อของตนเองออกจากบัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันประกาศ

หลังจากที่ประกาศให้ประชาชนได้ตรวจสอบบัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายแล้ว หากประชาชนผู้ใดพบว่า มีรายชื่อของตนเป็นผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายในบัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมาย โดยที่ตนไม่ได้ร่วมลงชื่อเสนอกฎหมายด้วย ให้ผู้นั้นยื่นคำร้องคัดค้านต่อประธานรัฐสภาหรือบุคคลที่ประธานรัฐสภาแต่งตั้งเพื่อให้ชี้ตมารายชื่อของตนเองออกจากบัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันประกาศ หากพ้นกำหนด ๓๐ วันไม่มีผู้ใดคัดค้านให้ถือว่ารายชื่อของผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายฉบับนั้น ๆ เป็นรายชื่อที่ถูกต้อง

ในกรณีที่มีการคัดค้านรายชื่อแล้วทำให้รายชื่อผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายมีจำนวนไม่ครบ ๑๐,๐๐๐ คน ให้ประธานรัฐสภาแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ริเริ่มทราบ เพื่อดำเนินการจัดให้มีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายเพิ่มเติมให้ถึง ๑๐,๐๐๐ คน ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง หากพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าวและยังมิได้มีการเสนอรายชื่อเพิ่มเติมจนครบถ้วน ให้ประธานรัฐสภาสั่งจำหน่ายเรื่องและคืนเรื่องและเอกสารที่เกี่ยวข้องให้แก่ผู้ริเริ่ม

กรณีไม่มีการคัดค้านหรือมีการคัดค้านแต่จำนวนผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายมีจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ คน ประธานรัฐสภาจะดำเนินการนำร่างพระราชบัญญัติที่เสนอเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาต่อไป

ขั้นตอนที่ ๗ การดำเนินการให้รัฐสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

เมื่อรายชื่อของผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายที่ผ่านการตรวจสอบ การประกาศและคัดค้านแล้วมีจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ คนแล้ว ให้ประธานรัฐสภาดำเนินการให้รัฐสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อไป แต่ถ้าร่างพระราชบัญญัติฉบับใดประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอให้รัฐสภาพิจารณานั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้นายกรัฐมนตรีพิจารณาให้คำรับรองก่อน

เมื่อกระบวนการตรวจสอบหลักการร่างพระราชบัญญัติ การตรวจสอบรายชื่อผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมาย การปิดประกาศและการคัดค้าน เสร็จสิ้นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๖ ก็จะมีการดำเนินการขออนุญาตต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อบรรจุร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้น ๆ เข้าระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร และระเบียบวาระการประชุมวุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในส่วนของกรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติต่อไป

กรณีการที่รายชื่อผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายไม่ครบ ๑๐,๐๐๐ คน

ในการดำเนินการตามกระบวนการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชนนั้น อาจเกิดกรณีรายชื่อผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายและเอกสารประกอบการเข้าชื่อเสนอกฎหมายไม่ครบ ๑๐,๐๐๐ รายชื่อได้หลายกรณี ดังนี้

๑. เมื่อได้ยื่นคำร้องขอเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อประธานรัฐสภา และประธานรัฐสภาได้จัดให้มีการได้ตรวจความครบถ้วนของเอกสารการลงลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายและสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนพร้อมทั้งออกหมายเลขกำกับแล้วมีจำนวนไม่ครบ ๑๐,๐๐๐ รายชื่อ

๒. เมื่อตรวจสอบเอกสารการลงลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายและสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนแล้วมีจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ รายชื่อ แต่เมื่อส่งเลขประจำตัวประชาชนของผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายไปให้สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ตรวจสอบความมีตัวตนและความเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แล้วปรากฏว่าผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายไม่มีตัวตนหรือเสียชีวิตก่อนการการร่วมเข้าชื่อเสนอกฎหมายหรือเป็นผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง ทำให้จำนวนผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายมีจำนวนไม่ครบ ๑๐,๐๐๐ รายชื่อ

เมื่อเกิดกรณีตามข้อ ๑ หรือข้อ ๒ ประธานรัฐสภาจะแจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ริเริ่มเพื่อให้ดำเนินการจัดให้มีการเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติเพิ่มเติมให้ครบ ๑๐,๐๐๐ คน ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ผู้ริเริ่มได้รับแจ้งจากประธานรัฐสภา หากผู้ริเริ่มมิได้ดำเนินการภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ประธานรัฐสภาจะสั่งจำหน่ายเรื่องและคืนเรื่องและเอกสารที่เกี่ยวข้องให้แก่ผู้ริเริ่ม

๓. เมื่อมีการประกาศรายชื่อผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายแล้วมีการคัดค้านรายชื่อแล้วทำให้รายชื่อผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายมีจำนวนไม่ครบ ๑๐,๐๐๐ คน กรณีนี้ให้ประธานรัฐสภาแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ริเริ่มทราบเพื่อดำเนินการจัดให้มีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายเพิ่มเติมให้ถึง ๑๐,๐๐๐ คน ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

หากพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าวและยังมิได้มีการเสนอรายชื่อเพิ่มเติมจนครบถ้วน ให้ประธานรัฐสภาสั่ง
จำหน่ายเรื่องและคืนเรื่องและเอกสารที่เกี่ยวข้องให้แก่ผู้ริเริ่ม

การที่รายชื่อของผู้ร่วมเข้าชื่อเสนอกฎหมายที่เกิดขึ้นไม่ว่ากรณีใด ๆ เห็นได้ชัดว่าจะต้องให้
ผู้ริเริ่มต้องไปดำเนินการจัดให้มีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายเพิ่มเติม ซึ่งใช้ระยะเวลา ๙๐ วัน ย่อมส่งผลให้
กระบวนการในการตรวจสอบรายชื่อผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายมีความล่าช้าออกไป ซึ่งทำให้การขออนุญาตบรรจุ
ระเบียบวาระร่างพระราชบัญญัติที่เสนอนั้นล่าช้าออกไปด้วย ดังนั้นในทางปฏิบัติเมื่อได้เริ่มจัดให้มีการเข้าชื่อ
เสนอกฎหมายฉบับใดแล้ว ผู้ริเริ่มควรจัดให้มีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายให้ได้จำนวนมากไว้ก่อนเพื่อที่การ
ดำเนินการจะได้เสร็จเรียบร้อยไปในคราวเดียว

ผู้จัดทำ

นายศักดิ์ดา ภารา นิตกรชำนาญการพิเศษ

นายศักรินทร์ กุ้งแก้ว นิตกรปฏิบัติการ